

lásában mintha mellőzné a szakirodalmat. Feltételezhetően nem voltak elérhetőek a szerző számára még olyan klasszikus, úttörő munkák sem, mint pl. Étienne Gilson: „La théologie mystique de Saint Bernard”, Paris 1947, vagy Jean Leclercq: „Saint Bernard mystique”, Paris 1948, pedig ezek meglátásainak figyelembe vétele még mélyebb, időtállóbb következtetésekre vezethették volna. Ugyancsak segítette volna az olvasót a szövegek elmélyültebb tanulmányozásában, ha a kötet elején egy fejezetet találhatnánk a monasztikus irodalom műfajáról, annak sajátos jegeiről, belehelyezve így a szövegeket irodalmi és szellemi környezetükbe, háttérükbe.

A szép kiállítású kötet olvasását nehezíti az idézőjelek nem mindig következetes használata. Hasznos lett volna Szent Bernát szövegeiben ha nem is mindenütt, de gyakrabban hivatkozni a szentírási helyekre, amelyeket a Szent idéj, vagy amelyekre csak utal. A monasztikus szerzők műveikben olyan gyakran használják a Szentírást, hogy szövegük helyenként szentírási idézetekből alkotott tarka szöttes. A jóval kevésbé járatos mai olvasó számára egy-egy mondat így szinte érthetetlen.

De ezeknél a hiányosságoknál sokkal nagyobb a könyv érdeme, az érték, amivel a mai magyar olvasótáborot megajándékozza. Egy távoli, a miénktől annyira különböző kor izzó istenszeretetről tesz tanúságot, egy keresztény vallásos génusz alakját, munkásságát, szavait hozza élet-közelségbe, megbarátkoztat a gyakran „ciszterci évszázad”-nak nevezett 12. század gondolkodásmódjával, egy régi szerzetesrend máig is új, élő és vonzó lelkiességével.

Az olvasót talán meglepi a komolyság és szigor, amivel a szerző — Szent Bernátot értelve — a látszólag nem is olyan súlyos tökéletlenségeket megítéli. Ez a néha túlzónak látszó szigor magának Istennek halálos komolyan vételéből fakad. Annak számára, aki Istent komolyan veszi, nincsen elhanyagolható hiba vagy bűn. Csak sötétben és félhomályban látszik a gyarlóság csekélynek; Isten fényében minden bűn óriásivá nő.

Istennek és világának ez a komolyan vétele, mint háttér, megmagyarázza, miért olyan gyakran használt szó Naszályi szövegében a „feszültség”, „misztikus feszültség” kifejezés, amit ő maga így magyaráz meg: „Ez a feszültség Isten titkainak és a lélek nagy gondolatainak, vágyainak, törekvéseinek, hevülő izzásának boldog találkozása s lobogása” (277); „biztosítja, hogy a lélek nem elégszik meg alacsony dolgokkal, hanem szüntelenül a magasságok felé tör, Istent akarja” (136). Csak ez a saját érték-skáláját nem devalváló lélek tudja megtapasztalni teljesen a keresztény élet minden dimenzióját: „Egész életünk egyetlen fájdalom: Isten elrejtőzik előlünk — és egyetlen öröm: lelkünkben megtapasztaljuk a jelenlévő Istent. A Völegény távolságának fájdalma és jelenlétének öröme, mint hatalmas hullám emel, majd mélységbe ejt minket. Látásának élvezete egyetlen és szüntelen reménykedés” (92).

Lelóczky Gy.

Jan Dobraczynski—Balássy Péter: Szent Maximilián Kolbe — Ecclesia Könyvkiadó, Budapest 1982, 296 o.

A szerzőktől már 1978-ban megjelentett egy kötetet a kiadó „Maximilian Kolbe” címen, és most ugyanavval a szöveggel és képanyaggal újra nyomta a Boldognak szentté avatása alkalmából. A bíbor vászonkötésű könyv a szentnek derűs képével a sárga borítólapon első pillanatra is kívánatosá teszi forgatását.

Az Ecclesia jó egy oldalas ajánlásának címe: „Az asztaltól az éhségkamráig.” Jan Dobraczynski „Isten Szegénye Magyarországon — Gondolatok a magyar Kolbe-kötet elé” címmel 1977-i látogatását eleveníti fel Magyarországon, és a lengyel—magyar történelem szoros kapcsolatát méltatja. „Kolbe többször kifejezésre juttatta, hogy a népek között és a népeken belül a legerősebb összekötő kapocs a szeretetből fakadó testvériség.” (7—9.)

Tőle következnek a Szent életrajza: „Isten szegénye” (11—92), az alábbi fejezetekkel: Bevezető, Az ember, A döntés, Háború, Értelenség, Niepokalanow, Mugenzai no seibo no kishi, Újra Lengyelországban, Megszállás, Az áldozat, A szent.

Assisi Szent Ferenc buzdítása fiaihoz, Balássy László muzsikáló fordításában, egyik gyöngyszeme az új Kolbe-kötetnek (93). — VI. Pál pápa imája következik, amelyet Kolbe atya boldoggá avatási miséjén mondott 1971. okt. 17-én. A „Szemelvények Szent Maximilián Kolbe írásaiból” (95—175) c. részben lelkigyakorlatos feljegyzések, levelek, naplójegyzetek találhatók 1918-tól. Egy—két mondat ízelítőnek: „Szeretnék mind többet dolgozni azért a lélekért, aki ennyire megbántotta a Szeplőtelen. — Erkölcsi erényeiddel, s ne fizikai erőddel akarj kitűnni. — A béke útján legjobb vezérlőnk az engedelmesség. — Szüntelenül bízzál a szeretetben és a békében. — Ne szennyezd be magadban az Isten képét. — Isten megismerésében hinnünk kell. — Hagyjuk magunkat a Szeplőtelenről vezetni.” Az utolsó 1941. jún. 15-én írt auschwitz-i lapja: „Drága Anyám, ne aggódjék értem és egészségemért, hiszen a Jó Isten mindenütt jelen van, és mindnyájunkat végtelenül szeret.”

Fülszó feljegyzéséből veszem ezt a kijelentést: „Egy szent legyen bátor és gyors, telve kezdeményező erővel” (180). — Balássy László himnuszából az utolsó versszakot: „Máriának szent lovagja, földi termés égi fán, tisztaság s vér koronája tündököl a homlokán. Oltárodnál esdve kérünk: könyörögj a mennyben értünk, Kolbe Maximilián” (182).

„Emlékezések” hosszú sora (183—218) gazdagítja ismereteinket a szent életéről volt auschwitz-i fogolytársainak és kortársainak írásaiból, kiegészülve Balássy László és a nemrég elhunyt Hajdók János költői hódolatával.

Az évszámok szerinti áttekintés (221—231) részletesen tájékoztat a minorita ferencrend új szentjének életéről, születésétől egészen szentté avatásának elhatározásáig 1982. febr. 19-én. Tiszteletét bizonyítják a nevére épült templomok és kápolnák (232—234) Lengyelországban, hazánkban és sok más országban.

A könyvet Balássy Péter Utószavát követően 56 egész oldalas fénykép vagy rajz zárja (241—296), szemlélítve Kolbe életét, „tanúságul és tanulságul minden időknek és minden nemzedéknek.”

Rákos Raymund OFMConv.

Dr. Pirigy István: *A görögkatolikus magyarság története.* Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza, 1982. 194 o.

E főiskolai tankönyv megírása feltétlenül nyereséget jelent a keleti keresztény (magyar és egyetemes) egyháztörténet számára, hiszen dr. Timkó Imre görögkatolikus püspök több mint egy évtizede megjelent műve („Keleti kereszténység, keleti egyházak”, Szent István Társulat, Bp. 1971, 544 o.), általános egyháztörténeti jellegénél fogva, csak kevésbé részletesen foglalkozhatott a magyar görögkatolicizmussal.

Pirigy professzor e könyvében — sokéves főiskolai előadásai nyomán —, gazdag levéltári anyagra is támaszkodva, négy főrészben adja elő tárgyát, illetve a magyarság és keleti kereszténység másfélezeréves kapcsolatának történetét: 1) A magyarság és kereszténység kapcsolatainak kezdetétől az Árpád-kori bizánci szertartású kolostori közösségek megszűnéséig; 2) A keleti szertartású néptömegek bevándorlásának megindulásától a munkácsi egyházmegye felállításáig; 3) A bizánci szertartású püspökök bécsi érkezetétől a hajdúdorogi egyházmegye felállításáig; 4) A hajdúdorogi egyházmegye és a miskolci apostoli kormányzóság története (1980-ig).

A könyv nagy értéke a gazdag bibliográfia és a jelentékeny mennyiségű, sokéves levéltári kutatás, illetve hivatkozás. (Teljességre ezen a téren sem törekedhetett, már csak az anyag gazdagságánál fogva sem, de azért itt-ott szembetűnik, hogy némelyik,